

ГОЛОВНІ СИМВОЛИ НАШОГО ВІЙСЬКА

Наприкінці червня цього року в житті Збройних Сил України відбулася подія, значення якої важко переоцінити. 20 червня 2006 р. Президент України В.Ющенко підписав укази № 550 „Про опис і малюнок базового зразка Бойового Прапора військової частини (з'єднання) Збройних Сил України” і № 551 „Про символіку, яка використовується у Збройних Силах України”. Таким чином новітнє Українське військо отримало цілісну систему символіки, що складається з емблем і прапорів Збройних Сил та їхніх видів, Міністерства оборони, Генерального штабу, особистих штандартів найвищих посадовців, а також Бойового Прапора військової частини (з'єднання).

Шлях до заснування нової символіки був доволі довгий. Ще навесні 2001 р. Воєнно-геральдична служба Генерального штабу ЗС України (нині – відділ військової символіки та геральдики ЗС України) одержала завдання опрацювати проект символіки сучасних Збройних Сил на основі національних традицій з урахуванням загальних тенденцій розвитку символіки інших військових формувань. За короткий час було розроблено загальну емблему Збройних Сил, а далі на її основі створено емблеми й прапори Міністерства оборони, Генерального штабу, видів ЗС, штандарти та Бойовий Прапор військової частини. Результати цієї роботи дістали свій вияв у проекті указу Президента України „Про символіку Збройних Сил України”, який у липні 2001 р. було надіслано до Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України. Проте через розбіжності в поглядах на символіку між військовим керівництвом і окремими членами комісії згаданий проект указу так і не був поданий на підпис главі держави.

Тим часом символіку, передбачену цим проектом, почали впроваджувати в життя. Під час святкування 10-ї річниці Збройних Сил України Президент вручив штандарти Міністрові оборони й начальникові Генерального штабу, кілька військових частин отримали бойові прапори нового зразка. Минав час. Замість Військово-Повітряних Сил і Військ Протиповітряної оборони постав новий вид ЗС – Повітряні Сили, головнокомандувачів видів ЗС було знов перейменовано на командувачів. Зрештою, було оновлено й склад Комісії державних нагород та геральдики, до якої ввійшов начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник С.Кириченко. Саме його зусиллями справа правового затвердження нової військової символіки зрушила з мертвої точки. Проекти емблем, прапорів та штандартів, доопрацьовані з урахуванням змін, що відбулися в Збройних Силах, схвалила Комісія державних нагород та геральдики. Після цього відділ військової символіки та геральдики спільно з відповідними службами президентського секретаріату підготував проекти указів Президента України.

В основі нової символіки лежить емблема Збройних Сил України у вигляді малинового хреста із зображенням Знака Княжої Держави Володимира Великого на синьому медальйоні в центрі. При розробленні цієї емблеми використано хрест, який найчастіше бачимо на козацьких прапорах (напр., на шести з дванадцяти відомих прапорів Чернігівського полку сер. XVII ст.) і печатках (напр., печатках Генерального військового суду XVII – XVIII ст.). У давні часи хрест часто поєднували із зображеннями півмісяця й зірки (зірок). Така символіка відбивала ідею захисту рідної землі від турецько-татарської загрози. В сучасній емблемі Збройних Сил України малиновий хрест уособлює вірність сучасного Українського війська найкращим традиціям оборонців волі нашої Батьківщини, готовість у будь-яку хвилину стати на захист незалежності і територіальної цілісності держави, представлені Знаком Княжої Держави Володимира Великого. Емблема Збройних Сил України зображується на прапорі Збройних Сил, Бойовому Прапорі військової частини, вона є також основою емблем Міністерства оборони, Генерального штабу та видів ЗС.

Зокрема в емблемі Міністерства оборони емблему Збройних Сил доповнюють схрещені булави й меч вістрям угору. В українській військовій символіці булава здавна уособлює найвищу військову владу. Поєднання схрещених булав і меча вказує на важливу роль Міністерства як основного органу військово-політичного й адміністративного управління (булави), що забезпечує функціонування збройних сил, їхню бойову й мобілізаційну готовість, боєдатність (меч). В емблемі Генерального штабу схрещені мечі, крила і якір відображають його основні завдання – планування оборони держави й оперативне управління військами на суходолі, в морі та в повітрі. В емблемах видів Збройних Сил України з малиновим хрестом поєднуються характерні елементи: схрещені мечі (Сухопутні війська), крила і меч вістрям угору (Повітряні Сили), схрещені якорі (Військово-Морські Сили). У прапорах переважає малиновий колір, що асоціюється в народній свідомості з козацтвом. Малиновими є прапори Збройних Сил, Міністерства оборони, Генерального штабу, Сухопутних військ, а також Бойовий Прапор військової частини. Натомість прапор Повітряних Сил і штандарт командувача цього виду мають блакитний колір – колір неба, для Військово-Морських Сил залишено традиційний (з 1918 р.) Військово-Морський Прапор. Штандарт Міністра оборони України й Бойовий Прапор військової частини (з'єднання) прикрашено орнаментом у вигляді листя й кетягів калини, яка є давнім символом України та її війська.

Отже, нову символіку Збройних Сил України затверджено. Тепер триває робота щодо якнайширшого її впровадження в життя Українського війська. Емблеми займуть своє місце на будинках і в службових кабінетах, на відзнаках військовиків та в інформаційній продукції. Військові частини й з'єднання будуть поступово забезпечені бойовими прапорами. Під час святкування 15-ї річниці Збройних Сил України командувачем видів ЗС вручено особисті штандарти.

ОПИС СИМВОЛІКИ ЗС УКРАЇНИ

Емблема Збройних Сил України (іл. 1) являє собою прямий рівносторонній хрест із розбіжними сторонами малинового кольору, в центрі якого у круглому медальйоні синього кольору вміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого.

Висота медальйона становить $\frac{2}{5}$ висоти хреста.

Пружки хреста і медальйона – золоті.

Прапор Збройних Сил України (іл. 2) являє собою прямокутне полотнище малинового кольору зі співвідношенням сторін 2:3.

У центрі полотнища розміщено зображення емблеми Збройних Сил України. Висота емблеми становить $\frac{4}{5}$ висоти полотнища.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Емблема Міністерства оборони України (іл. 3) являє собою прямий рівносторонній хрест із розбіжними сторонами малинового кольору, в центрі якого у круглому медальйоні синього кольору вміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого. Медальйон накладено на зображення меча вістрям угору і двох схрещених булав, що розміщені між сторонами хреста.

Висота медальйона становить $\frac{2}{5}$ висоти хреста.

Пружки хреста і медальйона, зображення меча і булав – золоті.

Прапор Міністерства оборони України (іл. 4) являє собою прямокутне полотнище малинового кольору зі співвідношенням сторін 2:3.

У центрі полотнища розміщено зображення емблеми Міністерства оборони України. Висота емблеми становить $\frac{4}{5}$ висоти полотнища.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Емблема Генерального штабу Збройних Сил України (іл. 5) являє собою прямий рівносторонній хрест із розбіжними сторонами малинового кольору, в центрі якого у круглому медальйоні синього кольору вміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого. Медальйон накладено на стилізовані зображення: якоря – на вертикальних сторонах хреста, двох крил – на горизонтальних сторонах хреста, двох схрещених мечів вістрям угору між сторонами хреста.

Висота медальйона становить $\frac{2}{5}$ висоти хреста.

Пружки хреста і медальйона, зображення якоря, крил і мечів – золоті.

Прапор Генерального штабу Збройних Сил України (іл. 6) являє собою прямокутне полотнище малинового кольору зі співвідношенням сторін 2:3. У центрі полотнища розміщено зображення емблеми Генерального штабу Збройних Сил України.

Висота емблеми становить $\frac{4}{5}$ висоти полотнища.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Емблема Сухопутних військ Збройних Сил України (іл. 7) являє собою прямий рівносторонній хрест із розбіжними сторонами малинового кольору, в центрі якого у круглому медальйоні синього кольору вміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого. Медальйон накладено на зображення двох схрещених мечів вістрям угору.

Висота медальйона становить $\frac{2}{5}$ висоти хреста.

Пружки хреста і медальйона, зображення мечів – золоті.

Прапор Сухопутних військ Збройних Сил України (іл. 8) являє собою прямокутне полотнище малинового кольору зі співвідношенням сторін 2:3. У центрі полотнища розміщено зображення емблеми Сухопутних військ Збройних Сил України.

Висота емблеми становить $\frac{4}{5}$ висоти полотнища.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Емблема Повітряних Сил Збройних Сил України (іл. 9) являє собою прямий рівносторонній хрест із розбіжними сторонами малинового кольору, в центрі якого у круглому медальйоні синього кольору вміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого. Медальйон накладено на стилізовані зображення меча вістрям угору на вертикальних сторонах хреста, двох крил на горизонтальних сторонах хреста.

Висота медальйона становить $\frac{2}{5}$ висоти хреста.

Пружки хреста і медальйона, зображення меча і крил – золоті.

Прапор Повітряних Сил Збройних Сил України (іл. 10) являє собою прямокутне полотнище блакитного кольору зі співвідношенням сторін 2:3. У центрі полотнища розміщено зображення емблеми Повітряних Сил Збройних Сил України.

Висота емблеми становить $\frac{4}{5}$ висоти полотнища.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Емблема Військово-Морських Сил Збройних Сил України (іл. 11) являє собою прямий рівносторонній хрест із розбіжними сторонами малинового кольору, в центрі якого у круглому медальйоні синього кольору вміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого. Медальйон накладено на стилізовані зображення двох схрещених якорів.

Висота медальйона становить $\frac{2}{5}$ висоти хреста.

Пружки хреста і медальйона, зображення якорів – золоті.

Військово-Морський Прапор Збройних Сил України (іл. 12) являє собою прямокутне полотнище білого кольору зі співвідношенням сторін 2:3, у центрі якого розміщено прямий хрест синього кольору, а у верхньому лівому куті полотнища (крижі) – Державний Прапор України. З трьох

сторін (окрім крижа) хрест має синю облямівку, розміщену на відстані в $\frac{1}{4}$ ширини сторін хреста.

Ширина сторін хреста становить $\frac{2}{5}$ від довжини полотнища, а ширина облямівки – $\frac{1}{4}$ ширини сторін хреста.

Обидві сторони полотнища прапора дзеркально ідентичні.

Штандарт Міністра оборони України (іл. 13) являє собою квадратне полотнище малинового кольору, у центрі якого зображено емблему Міністерства оборони України. Полотнище по периметру має лиштву, обшиту золотим кантом. На лиштві орнамент у вигляді зображення листя і кетягів калини. У кутах штандарта – зображення прямих рівносторонніх хрестів із розбіжними сторонами. Сторони штандарта, крім верхнього краю полотнища, прикрашено золотою бахромою.

Розмір полотнища 90 × 90 см, а висота емблеми становить $\frac{5}{7}$ висоти штандарта.

Усі зображення на полотнищі штандарта виконано золотим шитвом.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Древко штандарта дерев'яне, коричневого кольору. Верхівка древка стрілоподібна з жовтого металу, у ній вміщено рельєфне зображення емблеми Збройних Сил України. Штандарт прикріплюється до основи верхівки за допомогою шнура, з'єданого з дерев'яним стрижнем, вставленим у верхню частину полотнища.

Підток древка з жовтого металу у вигляді зрізаного конуса.

Штандарт начальника Генерального штабу Збройних Сил України (іл. 14) являє собою квадратне полотнище малинового кольору із зображенням у центрі емблеми Генерального штабу Збройних Сил України.

Розмір штандарта – 90 × 90 см. Висота емблеми становить $\frac{5}{7}$ висоти штандарта.

Сторони штандарта, крім верхнього краю полотнища, прикрашено золотою бахромою.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Древко штандарта дерев'яне, коричневого кольору. Верхівка древка стрілоподібна з жовтого металу, в ній вміщено рельєфне зображення емблеми Збройних Сил України. Штандарт прикріплюється до основи верхівки за допомогою шнура, з'єданого з дерев'яним стрижнем, вставленим у верхню частину полотнища.

Підток древка з жовтого металу у вигляді зрізаного конуса.

Штандарт командувача Сухопутних військ Збройних Сил України (іл. 15) являє собою квадратне полотнище малинового кольору із зображенням у центрі емблеми Сухопутних військ Збройних Сил України.

Розмір штандарта – 90 × 90 см. Висота емблеми становить $\frac{5}{7}$ висоти штандарта.

Сторони штандарта, крім верхнього краю полотнища, прикрашено золотом бахромою.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Древко штандарта дерев'яне, коричневого кольору. Верхівка древка стрілоподібна з жовтого металу, в ній вміщено рельєфне зображення емблеми Збройних Сил України. Штандарт прикріплюється до основи верхівки за допомогою шнура, з'єднаного з дерев'яним стрижнем, вставленим у верхню частину полотнища.

Підток древка з жовтого металу у вигляді зрізаного конуса.

Штандарт командувача Повітряних Сил Збройних Сил України (іл. 16) являє собою квадратне полотнище блакитного кольору із зображенням у центрі емблеми Повітряних Сил Збройних Сил України.

Розмір штандарта – 90 × 90 см. Висота емблеми становить $\frac{5}{7}$ висоти штандарта.

Сторони штандарта, крім верхнього краю полотнища, прикрашено золотом бахромою.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Древко штандарта дерев'яне, коричневого кольору. Верхівка древка стрілоподібна з жовтого металу, в ній вміщено рельєфне зображення емблеми Збройних Сил України. Штандарт прикріплюється до основи верхівки за допомогою шнура, з'єднаного з дерев'яним стрижнем, вставленим у верхню частину полотнища.

Підток древка з жовтого металу у вигляді зрізаного конуса.

Штандарт командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України (іл. 17) являє собою квадратне полотнище білого кольору із зображенням у центрі емблеми Військово-Морських Сил Збройних Сил України, з якорями чорного кольору.

Розмір штандарта – 90 × 90 см. Висота емблеми становить $\frac{5}{7}$ висоти штандарта.

Сторони штандарта, крім верхнього краю полотнища, прикрашено золотом бахромою.

Обидві сторони полотнища ідентичні.

Древко штандарта дерев'яне, коричневого кольору. Верхівка древка стрілоподібна з жовтого металу, в ній вміщено рельєфне зображення емблеми Збройних Сил України. Штандарт прикріплюється до основи верхівки за допомогою шнура, з'єднаного з дерев'яним стрижнем, вставленим у верхню частину полотнища.

Підток древка з жовтого металу у вигляді зрізаного конуса.

13

14

15

16

17

18

Бойовий Прапор військової частини (з'єднання) Збройних Сил України (далі – Бойовий Прапор) (ил. 18) являє собою квадратне полотнище малинового кольору розміром 130 × 130 см із запасом для прикріплення до древка.

На лицьовій стороні Бойового Прапора в центрі зображено емблему Збройних Сил України,

вміщену на тлі золотих променів, які по три розходяться від центра між сторонами емблеми (хреста). На променях міститься зображення вінків із листя і кетягів калини, в центрі яких зображено емблему виду Збройних Сил України, до якого належить військова частина (з'єднання).

Полотнище по периметру має лиштву, обшиту золотим кантом. Верхня частина лиштви містить напис „ЗА УКРАЇНУ”, а нижня – напис „ЗА ЇЇ ВОЛЮ”. Права і ліва частини лиштви прикрашені орнаментом у вигляді зображення листя і кетягів калини. У кутах Бойового Прапора в обшитих по периметру золотим кантом квадратах вміщено зображення прямих рівносторонніх хрестів із розбіжними сторонами.

На зворотній стороні Бойового Прапора у центрі міститься напис повної назви військової частини (з'єднання), який вручається Бойовий Прапор.

Полотнище зворотної сторони Бойового Прапора прикрашено по периметру лиштвою з орнаментом у вигляді зображення листя і кетягів калини. У кутах розміщено емблему роду військ, до якого належить військова частина (з'єднання).

Усі зображення та написи на полотнищі Бойового Прапора виконані золотим шитвом.

Вільні сторони Бойового Прапора прикрашено золотою бахромою.

Висота емблеми Збройних Сил України становить $\frac{5}{7}$ висоти полотнища, ширина лиштви разом із кантом – $\frac{1}{10}$ ширини полотнища.

Древко прапора дерев'яне, коричневого кольору. Верхівка древка стрілоподібна з жовтого металу, в ній вміщено рельєфне зображення емблеми Збройних Сил України. До трубки верхівки прикріплено тасьму, кінці якої прикрашено китицями. Тасьму та китиці сплетено з ниток жовтого і синього кольорів.

Головки прапорних цвяхів – жовтого металу.

Підток древка з жовтого металу у вигляді зрізаного конуса.

Зображення й описи символіки Збройних Сил України подано за Указом Президента України від 20 червня 2006 р. № 550 і додатками №1–34 до Указу Президента України №551.